



ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ústí nad Labem rozhodl samosoudcem Ing. Mgr. Martinem Jakubem Brusem ve věci

žalobce: **M. S.**, narozen „X“,
bytem „X“,
zastoupen Mgr. Karlem Hnilicou, advokátem,
sídlem Lublaňská 6/55, 120 00 Praha 2,

proti

žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**,
sídlem Křížová 1292/25, 225 08 Praha 5,

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 23. 7. 2019, č. j. „X“,
takto:

I. Žaloba se **zamítá**.

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

1. Žalobce se žalobou podanou v zákonem stanovené lhůtě prostřednictvím svého právního zástupce domáhal zrušení rozhodnutí žalované ze dne 23. 7. 2019, č. j. „X“, kterým žalovaná zamítla žalobcovy námitky a potvrdila své rozhodnutí č. II ze dne 24. 6. 2019, č. j. „X“. Tímto rozhodnutím žalovaná podle § 115a odst. 1 písm. c) zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen

Shodu s prvopisem potvrzuje I. T.

„zákon o organizaci“) vyslovila, že celý doplatek starobního důchodu ve výši 383 668 Kč, který vznikl za období od 27. 7. 2014 do 13. 7. 2019, bude použit na úhradu splatného dluhu na pojistném nebo penále v celkové výši 2 773 644 Kč osoby samostatně výdělečně činné, které by tento doplatek náležel. Současně žalobce navrhl, aby soud zrušil i zmíněné rozhodnutí ze dne 24. 6. 2019 a uložil žalované povinnost nahradit mu náklady soudního řízení.

Žaloba

2. V žalobě žalobce namítal, že § 115a zákona o organizaci nabyl účinnosti dne 1. 2. 2018, a proto by se neměl aplikovat na předcházející období, neboť by se jednalo o nepřipustnou retroaktivitu. Podle žalobce je použití retroaktivity limitováno vyřešením konfliktu proporcionality mezi deklarovaným veřejným zájmem na pohodlnějším vymožení závazků vůči státu z důchodového pojištění oproti právu jednotlivce na rovný přístup a ochranu důvěry v právo, která v tomto případě spočívá v legitimním očekávání, že je chráněno právo žalobce na zachování nezabavitelného minima. Žalobce konstatoval, že do 1. 2. 2018 žalovaná nemohla rozhodnutí obdobné napadenému rozhodnutí vydat a musela striktně postupovat podle vymáhacích a exekučních předpisů, tedy zachovávat nezabavitelné minimum. Žalobce proto požadoval, aby bylo napadené rozhodnutí v části nároku za období od 27. 7. 2014 do 31. 1. 2018 zrušeno.
3. Podle žalobce měla žalovaná i při aplikaci § 115a zákona o organizaci ve znění účinném od 1. 2. 2018 dbát zákonných limitů stanovujících nezabavitelné minimum, zvláště za situace, kdy žalobce neměl po dobu od vzniku nároku na starobní důchod žádné příjmy a své základní životní potřeby uspokojoval z dobré vůle svých blízkých. Žalobce zdůraznil, že pokud se doplatek důchodu skládal z jednotlivých měsíčních nároků na starobní důchod, měly být předmětem úhrady dluhu ve smyslu § 115a zákona o organizaci pouze částky přesahující nezabavitelnou částku. Žalovaná však podle žalobce nezabavitelné minimum absolutně nerespektovala, a tím nepřipustně zasáhla do jeho zákonem i Ústavou České republiky chráněných práv. Žalobce upozornil na to, že se již v minulosti ústy své dcery obrátil na Okresní správu sociálního zabezpečení Litoměřice s dotazem ohledně nároku na přiznání starobního důchodu, přičemž byl vždy odmítnut. Nyní mu však byl starobní důchod přiznán již od roku 2014 a současně mu byl kompletně zadržen a započten. Provedené započtení bez zohlednění nezabavitelných částek pokládal žalobce za zneužití moci a porušení jeho práv.

Vyjádření žalované k žalobě

4. Žalovaná ve svém vyjádření připomněla, že žalobce podal žádost o starobní důchod dne 10. 4. 2019 s dnem vzniku nároku od 27. 7. 2014 a přílohou této žádosti bylo i oznámení o výši dlužného pojistného a penále osoby samostatně výdělečně činné, podle kterého měl žalobce ke dni 10. 5. 2019 celkový dluh na pojistném a penále 2 773 644 Kč. Žalovaná konstatovala, že účelem § 115a odst. 1 písm. c) zákona o organizaci bylo zjednodušení procesu vymáhání dluhů na pojistném tím, že plátce důchodu může započíst vzájemné pohledávky. K žalobcem namítané nepřipustné retroaktivní aplikaci uvedeného ustanovení žalovaná poukázala na nálezy Ústavního soudu ze dne 4. 2. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 21/96, a konstatovala, že při stanovení procentní výměry starobního důchodu vycházela ze zákonných předpisů účinných ke dni 27. 7. 2014, neboť k tomuto datu splnil žalobce

Shodu s prvopisem potvrzuje I. T.

zákonné podmínky pro přiznání starobního důchodu. Doplatek na starobním důchodu byl vyčíslen za dobu od 27. 7. 2014 do 13. 7. 2019 a od 14. 7. 2019 již byla zahájena lhůtová výplata důchodu. Žalovaná uvedla, že o doplatku rozhodovala v době vydání rozhodnutí o přiznání starobního důchodu, a tedy podle ustanovení účinných k tomuto dni, k nimž patřil i § 115a zákona o organizaci. Konstatovala, že kdyby předmětné ustanovení ignorovala, postupovala by v rozporu s účinnými zákony. Žalovaná zdůraznila základní rysy českého důchodového systému a podotkla, že žalobce již od roku 2000 nepřispíval do systému, ačkoli od této doby vykonával činnost osoby samostatně výdělečně činné. Ohradila se proti tvrzení žalobce, že jeho dceři byla odepřena možnost podat žádost o přiznání starobního důchodu žalobci, a toto tvrzení označila za účelové. Žalovaná navrhl, aby soud žalobu zamítl jako nedůvodnou.

Replika žalobce k vyjádření žalované

5. V replice ze dne 17. 12. 2019 žalobce uvedl, že náleží Ústavního soudu ze dne 4. 2. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 21/96, není v dané věci přílehlavý, je již více než dvacet let starý a úprava důchodového zabezpečení v mezidobí prošla mnohými úpravami. Nesouhlasil s tvrzením žalované, že pokud by žalobce obdržel rozhodnutí o důchodu před 1. 2. 2018, žádná jeho část by nebyla postihnutelná podle § 115a odst. 1 písm. c) zákona o organizaci, ale jelikož bylo rozhodnutí o přiznání starobního důchodu vydáno až po 1. 2. 2018, je dosud nevyplacená výše starobního důchodu zabavitelná bez dalšího. Podle žalobce je takový postup nepřipustným zásahem do jeho práva na rovný přístup, legitimní očekávání a práva na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří. Žalobce uvedl, že z vyjádření žalované vyplynulo, že existuje ústavní právo na hmotné zabezpečení ve stáří, přičemž v určité zaručené minimální výši by daný důchod neměl být postižen zápočtem ve smyslu § 115a odst. 1 písm. c) zákona o organizaci, a to i po 1. 2. 2018. Dodal, že v zájmu zachování rovných práv účastníků a legitimního očekávání by i stát měl při využití § 115a odst. 1 písm. c) zákona o organizaci respektovat nárok žalobce na ochranu nezabavitelného minima.

Ústní jednání soudu

6. Při jednání soudu konaném dne 25. 8. 2020 právní zástupce žalobce zdůraznil, že napadené rozhodnutí oslabuje základní jistoty žalobce jakožto občana České republiky, neboť mu odebrá právo na základní životní minimum, které má, ať se nachází v jakékoli situaci. Upozornil na to, že z obsahu správního spisu není patrné, na jaký konkrétní dluh byla částka doplatku důchodu použita, a že ve správním spisu není založen titul, na základě kterého tento konkrétní dluh vznikl, a tento titul není uveden ani v rozhodnutí ČSSZ č. II ze dne 24. 6. 2019, ani v rozhodnutí o námitkách, což činí předmětná rozhodnutí nepřezkoumatelnými. Trval na tom, že § 115a zákona o organizaci nelze použít na dobu před 1. 2. 2018 a že nelze zabavit částku odpovídající nezabavitelnému minimu, a to i ve vztahu k doplatku důchodu, který je součtem jednotlivých měsíčních splátek důchodu. S odkazem na nálezy Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 121/16 a na rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 2 Afs 80/2011 právní zástupce žalobce konstatoval, že jsou chráněny i částky, které se nahromadí na účtu z jednotlivých splátek důchodu, tudíž analogicky by stejná ochrana měla být poskytnuta i ve vztahu k doplatku důchodu.

Shodu s prvopisem potvrzuje I. T.

7. Pověřená pracovnice žalované při tomto jednání uvedla, že žalovaná postupovala podle platných právních předpisů. Připomněla, že žalovaná rozhodovala v červnu 2019, kdy již bylo účinné nové znění zákona o organizaci, a pokud by toto nové znění zákona ignorovala, postupovala by v rozporu s právními předpisy. Připomněla, že pojistné a penále byly žalobci vyčísleny, byl s nimi seznámen, nenapadl je a nerozporoval. Vysvětlila, že úhrada dluhu probíhá postupně od nejstarších částek. Konstatovala, že § 115a odst. 1 písm. c) zákona o organizaci platí od 1. 2. 2018 a podle § 96 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“) jsou rozhodujícími právní a skutkový stav k datu vydání rozhodnutí. Zdůraznila, že smyslem této úpravy bylo zjednodušit vymáhání dluhů, a dodala, že záměrně nebyla zákonem stanovena povinnost postupovat obdobně jako u srážek z důchodu, aby došlo k co nejdřívějšímu uspokojení pohledávky.

Posouzení věci soudem

8. Napadené rozhodnutí žalované soud přezkoumal v řízení podle části třetí hlavy druhé prvního dílu zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), který vychází z dispoziční zásady vyjádřené v § 71 odst. 1 písm. c), písm. d), odst. 2 větě druhé a třetí a v § 75 odst. 2 větě první s. ř. s. Z této zásady vyplývá, že soud přezkoumává zákonnost rozhodnutí správního orgánu pouze v rozsahu, který žalobce uplatnil v žalobě nebo během dvouměsíční lhůty po oznámení napadeného rozhodnutí ve smyslu § 72 odst. 1 věty první s. ř. s. Povinností žalobce je proto tvrdit, že rozhodnutí správního orgánu nebo jeho část odporuje konkrétnímu zákonnému ustanovení, a toto tvrzení zdůvodnit. Nad rámec žalobních bodů musí soud přihlídnout toliko k vadám napadeného rozhodnutí, k nimž je nutno přihlížet bez návrhu nebo které vyvolávají nicotnost napadeného rozhodnutí podle § 76 odst. 2 s. ř. s. Takové nedostatky však v projednávané věci nebyly zjištěny.
9. Na tomto místě soud předesílá, že po přezkoumání skutkového a právního stavu, po prostudování obsahu předloženého správního spisu a po provedeném jednání dospěl k závěru, že žaloba není důvodná.
10. Před vlastním vypořádáním jednotlivých žalobních bodů soud připomíná, že soudní řízení ve správním soudnictví je ovládáno zásadou koncentrace, jež nachází svůj odraz v § 71 odst. 2 třetí větě s. ř. s., podle které *„[r]ozšířit žalobu na dosud nenapadené výroky rozhodnutí nebo ji rozšířit o další žalobní body může jen ve lhůtě pro podání žaloby.“* Soud se proto může věcně zabývat jen těmi žalobními body, které byly uplatněny ve lhůtě dvou měsíců poté, kdy bylo napadené rozhodnutí žalobci oznámeno doručením písemného vyhotovení nebo jiným zákonem stanoveným způsobem (srov. § 72 odst. 1 s. ř. s.), tj. v projednávané věci do 1. 10. 2019, neboť napadené rozhodnutí bylo právnímu zástupci žalobce doručeno do datové schránky dne 1. 8. 2019. Projednání později uplatněných žalobních bodů by znamenalo nepřipustné porušení principu koncentrace řízení (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 12. 2004, č. j. 1 Afs 25/2004-69, dostupný na www.nssoud.cz). Z těchto důvodů soud nemohl přihlížet k těm žalobním bodům, které žalobce nově vznesl při jednání soudu dne 25. 8. 2020, tj. po uplynutí lhůty pro podání žaloby, která je podle § 71 odst. 2 s. ř. s. nejzazším limitem i pro případné rozšíření žaloby o další žalobní body. Soud se tak z důvodu pozdního uplatnění nemohl zabývat námitkou, že z obsahu správního spisu není patrné, na jaký konkrétní dluh byla částka doplatku důchodu použita,

Shodu s prvopisem potvrzuje I. T.

a že ve správním spisu není založen titul, na základě kterého tento konkrétní dluh vznikl, a tento titul není uveden ani v rozhodnutí ČSSZ č. II ze dne 24. 6. 2019, ani v rozhodnutí o námitkách, což činí předmětná rozhodnutí nepřezkoumatelnými. Tato žalobcem namítaná nepřezkoumatelnost napadeného rozhodnutí nebrání jeho přezkumu v mezích včas uplatněných žalobních bodů, a proto se jí soud nemůže zabývat ani z úřední povinnosti.

11. Podle § 115a odst. 1 písm. c) zákona o organizaci platí, že „[d]oplatek důchodu nebo jeho část lze použít na úhradu dluhu na pojistném nebo penále, jde-li o dluh osoby samostatně výdělečně činné, které by doplatek důchodu náležel.“
12. Soud předesílá, že v posuzovaném případě není sporu o zjištěném skutkovém stavu, žalobce učinil spornými toliko dvě právní otázky. První z nich spočívala v tvrzené retroaktivní aplikaci § 115a odst. 1 písm. c) zákona o organizaci, který nabyl účinnosti dne 1. 2. 2018.
13. Žalobci lze přisvědčit v tom, že § 115a odst. 1 písm. c) zákona o organizaci, na jehož základě byl žalobci doplatek na starobním důchodu započten na jeho nedoplatek na pojistném nebo penále, nabylo účinnosti dne 1. 2. 2018, přičemž doplatek na starobním důchodu vznikl za období od 27. 7. 2014 do 13. 7. 2019, tedy z části i před nabytím účinnosti předmětného ustanovení. Nicméně o žádosti žalobce o starobní důchod žalovaná rozhodla a doplatek starobního důchodu vypočetla až rozhodnutím č. I ze dne 24. 6. 2019, tedy již za účinnosti aplikovaného § 115a odst. 1 písm. c) zákona o organizaci. Žalobci byl tedy vyčíslen a přiznán starobní důchod ke dni 24. 6. 2019, což je také den, ke kterému žalovaná správně aplikovala § 115a odst. 1 písm. c) zákona o organizaci a vzniklý doplatek oprávněně použila na úhradu žalobcova dluhu na pojistném nebo penále, jehož existenci sám žalobce ani nerozporoval. V daném případě je irelevantní, že část jednotlivých dávek starobního důchodu v souhrnu tvořících úhrnný doplatek starobního důchodu, který byl žalobci zpětně vypočten, náležela za období předcházející nabytí účinnosti § 115a odst. 1 písm. c) zákona o organizaci, když podstatné je, kdy bylo vydáno rozhodnutí o přiznání starobního důchodu vyčísľující doplatek a od kdy žalovaná jako plátce starobního důchodu disponovala doplatkem starobního důchodu, který ze své úhrnné povahy není pravidelnou měsíční dávkou. Nejedná se tedy o nepřípustnou retroaktivitu, jak namítal žalobce, a proto soud shledal uvedenou žalobní námitku nedůvodnou.
14. Soud dodává, že žalobce podal žádost o starobní důchod dne 10. 4. 2019, tedy za účinnosti § 115a odst. 1 písm. c) zákona o organizaci, a nic mu nebránilo v tom, aby zvolil jiné datum, od kterého požadoval starobní důchod přiznat. Žalobce se však rozhodl pro datum 27. 7. 2014, což přirozeně vedlo k tomu, že mu byl vyčíslen doplatek důchodu, na který pak žalovaná oprávněně aplikovala § 115a odst. 1 písm. c) zákona o organizaci. Pokud by žalobce požádal o přiznání starobního důchodu od pozdějšího data, mohl být doplatek důchodu menší, případně nulový, tudíž současná situace je výhradně důsledkem žalobcova rozhodnutí o datu přiznání důchodu. Pouze na okraj k tomu soud poznamenává, že neznalost zákona neomlouvá a žalobce měl při podání žádosti o starobní důchod vést v patrnosti svůj dluh a řádně zvážit všechny v úvahu přicházející varianty.
15. Dále žalobce namítal, že ať už byl aplikován § 115a odst. 1 písm. c) zákona o organizaci či jiná ustanovení pro vymození dlužného pojistného a penále, měla být u každé jednotlivé dávky starobního důchodu respektována ustanovení o minimální nezabavitelné částce a tato měla být žalobci ponechána na uspokojení jeho základních životních potřeb. K této námitce soud uvádí, že je třeba rozlišovat mezi jednotlivými měsíčními dávkami starobního Shodu s prvopisem potvrzuje I. T.

důchodu a úhrnnou částkou doplatku starobního důchodu sestávající se z jednotlivých dávek starobního důchodu. V daném případě byla žalobci započtena na úhradu dlužného pojistného a penále úhrnná částka doplatku starobního důchodu.

16. Podle § 278 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“) platí, že *„[p]ovinnému nesmí být sražena z měsíční mzdy základní částka; způsoby jejího výpočtu stanoví nařízením vláda České republiky (dále jen „nezabavitelná částka“).“*
17. Institut nezabavitelné částky ve smyslu § 278 o. s. ř., který se vztahuje na měsíčně vyplácené dávky starobního důchodu, se však na úhrnnou částku doplatku starobního důchodu nevztahuje, jelikož jeho smysl a účel je poněkud odlišný. Smyslem nezabavitelné částky je, aby i po provedených srážkách z daného měsíčního příjmu zůstalo povinnému minimální množství finančních prostředků na zabezpečení jeho základních životních potřeb na daný měsíc. Jde tedy o ochranu, která mu má zaručit minimální měsíční finanční prostředky na uspokojení základních životních potřeb. Tato zákonná ochrana se tudíž vztahuje výhradně na měsíčně vyplácené dávky starobního důchodu, a nikoli na započtení úhrnného doplatku starobního důchodu za předcházející období ve smyslu § 115a odst. 1 písm. c) zákona o organizaci. Soud tedy nepřisvědčil ani této žalobní námitce a v postupu žalované neshledal porušení práva na základní životní minimum.
18. Soud nesdílí žalobcův názor, že ve vztahu k doplatku důchodu by měla být poskytnuta analogicky stejná ochrana jako v případě, kdy se na bankovním účtu nahromadí jednotlivé splátky důchodu. Soud spatřuje zásadní rozdíl v tom, že splátky důchodu nahromaděné na bankovním účtu byly vyplaceny zvlášť a na každou z nich musí být aplikováno pravidlo o nezabavitelné částce, zatímco doplatek důchodu představuje jeden celek a jeho smyslem není průběžně pokrývat základní životní potřeby svého adresát. Žalobcem zmiňovaný nálezný Ústavního soudu ze dne 20. 10. 2016, sp. zn. IV. ÚS 121/16, dostupný na nalus.usoud.cz, a rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 4. 2012, č. j. 2 Afs 80/2011-60, dostupný na www.nssoud.cz, proto zdejší soud pokládá za nepřiléhavé.
19. K závěrečné námitce žalobce, že se již v minulosti ústy své dcery obrátil na Okresní správu sociálního zabezpečení Litoměřice s dotazem ohledně nároku na přiznání starobního důchodu, přičemž byl vždy odmítnut, soud konstatuje, že předmětná žalobní námitka není ve vztahu k napadenému rozhodnutí nikterak relevantní. V případě, že v minulosti bylo žalobci ze strany správního orgánu odepřeno podání písemné žádosti o starobní důchod (podle § 81 odst. 1 zákona o organizaci se řízení zahajuje výlučně na základě písemné žádosti), měl žalobce využít zákonné prostředky pro ochranu před nezákonným postupem správního orgánu, které mu právní řád poskytuje. V nyní projednávané věci je však uvedené tvrzení irelevantní.
20. S ohledem na shora uvedené skutečnosti soud vyhodnotil žalobu v mezích žalobních bodů jako zcela nedůvodnou, a proto ji podle § 78 odst. 7 s. ř. s. zamítl.
21. O náhradě nákladů řízení rozhodl soud podle § 60 odst. 1 a 2 s. ř. s. Žalobce neměl ve věci úspěch a žalované náhrada nákladů řízení ze zákona nepřísluší, proto soud vyslovil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Poučení:

Shodu s prvopisem potvrzuje I. T.

Proti tomuto rozhodnutí lze podat **kasační stížnost** ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, sídlem Moravské náměstí 611/6, 657 40 Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti **musí** být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Ústí nad Labem 3. září 2020

Ing. Mgr. Martin Jakub Brus
samosoudce

Shodu s prvopisem potvrzuje I. T.

(K.ř.č. 1 - rozsudek)